

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 (Δ' εξάμηνο)

ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ II

–Αν. Καθηγητής Α. Συρίγος - Επικ. Καθηγήτρια Μ.Ντ.Μαρούδα

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αρθρώνεται σε διαλέξεις και σεμινάρια. Τα δεύτερα έχουν την έννοια και στοχεύουν στο να προετοιμάσουν καλύτερα τον φοιτητή/τρια στην κατανόηση και χρήση των πορισμάτων της διεθνούς πρακτικής και της νομολογίας μέσα από τη συζήτηση συγκεκριμένων υποθέσεων.

Στο τρέχον ακαδημαϊκό εξάμηνο προχωρούμε στη μελέτη και των βασικών κεφαλαίων του διεθνούς δικαίου, όπως είναι **η κρατική κυριαρχία, οι αρμοδιότητες του κράτους, καθώς και η διεθνής ευθύνη**. Όμως, ο φοιτητής θα πρέπει να εθιστεί, με αναφορές που αναγκαστικά γίνονται, στην όλη ύλη του διεθνούς δικαίου και η οποία διδάσκεται στα επόμενα εξάμηνα του προγράμματος σπουδών. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο αφού οι έννοιες δεν μπορεί να αποκοπούν από το περιβάλλον εφαρμογής τους που μπορεί να αναφέρεται σε μεταγενεστερή ύλη (π.χ. ζητήματα δικαίου θαλάσσης, ελληνοτουρκικές διαφορές, διπλωματικό και προξενικό δίκαιο κλπ).

Από την άλλη μεριά, πρόθεσή μας είναι να αξιοποιήσουμε όλες τις υπάρχουσες δυνατότητες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, προκειμένου να δίνεται η ευκαιρία, σε όσους το επιθυμούν και έχουν τις δυνατότητες, να μετέχουν σε διεθνείς ανταλλαγές φοιτητών (Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Erasmus) καθώς και σε διεθνείς κι εθνικές πανεπιστημιακές εκδηλώσεις, διαγωνισμούς, προσομοιώσεις, μοντέλα Ηνωμένων Εθνών, Moot Court (π.χ. THESSIMUN, Jean Pictet Humanitarian Law Competition (www.concourspictet.org), κλπ).

B. ΥΛΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ / ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Το Κράτος και η κυριαρχία του στο σύγχρονο κόσμο

A. Κυριαρχία και territorium

- i. Η εδαφική κυριαρχία
- ii. Η εδαφική ακεραιότητα
- iii. Τα σύνορα και το απαραβίαστό τους

B. Ζητήματα εδαφικής κυριαρχίας

- i) Η κτήση εδάφους
  - α. Η διεθνής νομολογία (Palmas, Δυτ. Σαχάρα, Minquiers Ecrehous κλπ)
  - β. Το καθεστώς της Αρκτικής /Ανταρκτικής
  - γ. Η συγκυριαρχία
  - δ. Το καθεστώς εντολών
- i. Περιορισμοί της κυριαρχίας
  - α. Άσκηση δικαιοδοσίας σε τρίτα εδάφη
    - Η στρατιωτική κατοχή
    - Προτεκτοράτα
    - Η διεθνής διοίκηση εδαφών από τα Η.Ε. (Αν. Τιμόρ, Κόσοβο)
  - β. Ειδικά ζητήματα
    - i. Εκμίσθωση βάσεων (Guantanamo)
    - ii. Εκχώρηση δικαιωμάτων (Διώρυγα Παναμά)
    - iii. Αποστρατικοποίηση (Η ελληνική περίπτωση)
    - iv. Στρατιωτικές βάσεις (Οι «κυρίαρχες» βρετανικές στην Κύπρο)
    - v. Το ζήτημα των στρατιωτικών δυνάμεων του NATO
  - γ. Εδάφη με αναφορά στη διεθνή κοινότητα
    - Κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας
    - Πάνδημος χώρος (:)

II. Η προστασία της κυριαρχίας του κράτους

A. Το «επιφυλασσόμενο» πεδίο του κράτους

(Αρχή μη ανάμειξης άρθρο 2 (7) Χάρτη Η.Ε. –Η ανάμειξη διεθνών οργανισμών –«Υποχρέωση ανάμειξης»;))

B. Η δικαστική ασυλία / ετεροδικία του κράτους

Απόλυτη-σχετική, Πρακτική /Εθνική νομολογία (Ιταλία: υπόθεση Ferrini, Ελλάδα: γερμανικές επανορθώσεις) / Διεθνής νομολογία (ΔΔ: Υπόθεση Γερμανία /Ιταλία, Ελλάδα παρεμβαίνουσα)

2. Περί αρμοδιοτήτων στο διεθνές δίκαιο

I. Εισαγωγικά

- έννοιες αρμοδιότητα (competence/compétence)/δικαιοδοσία (jurisdiction/jurisdiction)
- διεθνής δικαιοδοσία και κυριαρχία
- από την υπόθεση *Lotus* στις θεωρίες περί αρμοδιοτήτων και στις σύγχρονες προσεγγίσεις
- *Βάσεις κρατικής δικαιοδοσίας*: το έδαφος, η ιθαγένεια, η οικουμενική δικαιοδοσία
  - το ζήτημα των ζωτικών συμφερόντων του κράτους
  - το ζήτημα των πλοίων/αεροσκαφών
- *Μορφές διεθνούς δικαιοδοσίας του κράτους*:
  - νομοθετική – εκτελεστική - δικαστική
- *Περιορισμοί της διεθνούς δικαιοδοσίας του κράτους*:
 ασυλία κράτους/ετεροδικία, ασυλίες διπλωματών/διπλωματικών αποστολών

II. Τυπολογία αρμοδιοτήτων

A. Αρμοδιότητες του κράτους

i) Εδαφικές αρμοδιότητες

- στο έδαφος
- στα πρόσωπα
- στα αγαθά
- αποκλειστικότητα στην άσκηση και περιορισμοί

ii) Αρμοδιότητες στο θαλάσσιο χώρο

Εσωτερικά ύδατα – Αιγιαλίτιδα ζώνη – Συνορεύουσα ζώνη – Ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα – ΑΟΖ – Ανοικτή θάλασσα – Διεθνής βυθός

iii) Αρμοδιότητες σε διεθνείς ποταμούς και λίμνες

- ναυσιπλοΐα
- οικονομική εκμετάλλευση των πόρων
- ζητήματα ρύπανσης

iv) Εξωεδαφικές αρμοδιότητες

α) Σε τρίτο κράτος

- μισθωτική παραχώρηση
- στρατιωτική κατοχή

β) Υπέρ της διεθνούς κοινότητας

- στην ανοικτή θάλασσα
- ναυσιπλοΐα
- FIR
- προστασία θαλάσσιων πόρων
- προστασία του περιβάλλοντος
- προστασία επικοινωνιών
- καταστολή εγκλημάτων διεθνούς ενδιαφέροντος (πειρατεία, δουλεμπόριο, τρομοκρατία, εμπόριο ναρκωτικών κλπ.)

γ) Ο διεθνής βυθός και η κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας

Από τον A. Pardo στη Σύμβαση Montego Bay, 1982 (άρθρα 136, 311 §6)

B. Αρμοδιότητες διεθνών οργανισμών

- Γενικά: αρμοδιότητες ΔΟ στο χώρο
- Η περίπτωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ενωσης

3. Η Διεθνής ευθύνη

I. Εισαγωγικές έννοιες -Φύση και θεσμικές εκφάνσεις του θεσμού

Το κωδικοποιητικό έργο της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου (ΕΔΔ): Τα Άρθρα περί της ευθύνης του κράτους για διεθνώς παράνομες πράξεις

Συμβατικά καθεστώτα ευθύνης (π.χ. Σύμβαση για την χρήση πυρηνικής ενέργειας)

II. Διεθνής ευθύνη και ο καταλογισμός της

A. Υποκείμενα

Κράτη- Μη Κρατικοί δρώντες- Διεθνείς οργανισμοί

B. Παράνομη πράξη –σύννομη ενέργεια (υπόθεση Trail Smelter, Άρθρο 106 Σύμβασης Montego Bay για την πειρατεία - κατάσχεση χωρίς επαρκή στοιχεία)

Γ. Υποκειμενική –αντικειμενική ευθύνη (υπόθεση Στενά Κέρκυρας, Home Missionary Society)

Δ. Ζημία [υλική, ηθική, άμεση, έμμεση (υποθέσεις Lusitania, Alabama)] μη σύμπραξη στο ζημιογόνο γεγονός (clean hands)

III. Η απόδοση

A. ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ Άρθρα 4, 6, 7, Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου (ΕΔΔ)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΘΡΟΥ 4

α) ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ Β) ΚΕΝΤΡΙΚΟ Ή ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (βλ. Ειδικά σε Ομοσπονδιακά Κράτη –πρακτική

(i) Pellat –γαλλο-μεξικανική διαιτησία για αποζημιώσεις

(ii) ΔΔ: La Grand, Γερμανία /ΗΠΑ

β) Το άρθρο 4 αντανακλά εθιμικό δίκαιο

γ. ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

i. ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

ii. ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΚΤΟΣ ΣΥΝΟΡΩΝ

iii. ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΥΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

δ. ΠΡΑΞΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Κοινοβούλια με πράξεις ή παραλείψεις αντίθετες στο διεθνές δίκαιο

ε. ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

B. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΩΝ (άρθρα 5,8,9,10,11 ΕΔΔ)

α. Άρθρο 9 ΕΔΔ: Ιδιώτες ασκούν κυβερνητική εξουσία εν απουσία ή ελλείψει κρατικών αρχών στη διάρκεια καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης

β. ΑΡΘΡΟ 8 ΕΔΔ: *de facto* ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

γ. Άρθρο 11 ΕΔΔ: εκ των υστέρων αναγνώριση και υιοθέτηση από το κράτος αντιδιεθνούς συμπεριφοράς ιδιώτη ως δικής του

δ. Άρθρο 10 ΕΔΔ: δεν αποδίδεται στο κράτος συμπεριφορά αντάρτικου κινήματος

Γ. Η ευθύνη του κράτους από παράλειψη, μη πρόληψη ή καταστολή αντιδιεθνούς πράξης προσώπων ή οντοτήτων

IV. Λόγοι αποκλεισμού της ευθύνης

V. Αποτελέσματα Διεθνούς ευθύνης

Διεθνής Αξίωση –Διπλωματική προστασία

VI. Μορφές επανόρθωσης (αποκατάσταση στην προηγούμενη κατάσταση [restitution in intergrum] αποζημίωση, ικανοποίηση [I am alone])

4. Επίλυση Διεθνών Διαφορών και διεθνές δίκαιο θάλασσας

A. ΔΙΚΑΙΟ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

B. Η Ειρηνική Επίλυση των διεθνών διαφορών

Εξεταστέα ύλη:

Στο μάθημα θα εξετασθούν οι παρακάτω θεματικές:

Κυριαρχία και αρμοδιότητα του κράτους -Διεθνής ευθύνη

Ύλη από:

Ε. Ρούκουνα, Διεθνές Δίκαιο, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015 ή

Στ. Περράκη –Μ.Ντ. Μαρούδα, Διεθνής Δικαιοταξία, 2016, Σιδέρη ή

Αντωνόπουλος Κ –Μαγκλιβέρας Κ. (επιμ.), Δίκαιο Διεθνούς Κοινωνίας (Κεφάλαιο Α.

Συρίγου, περί αναγνώρισης κρατών), Νομική Βιβλιοθήκη, 2017.